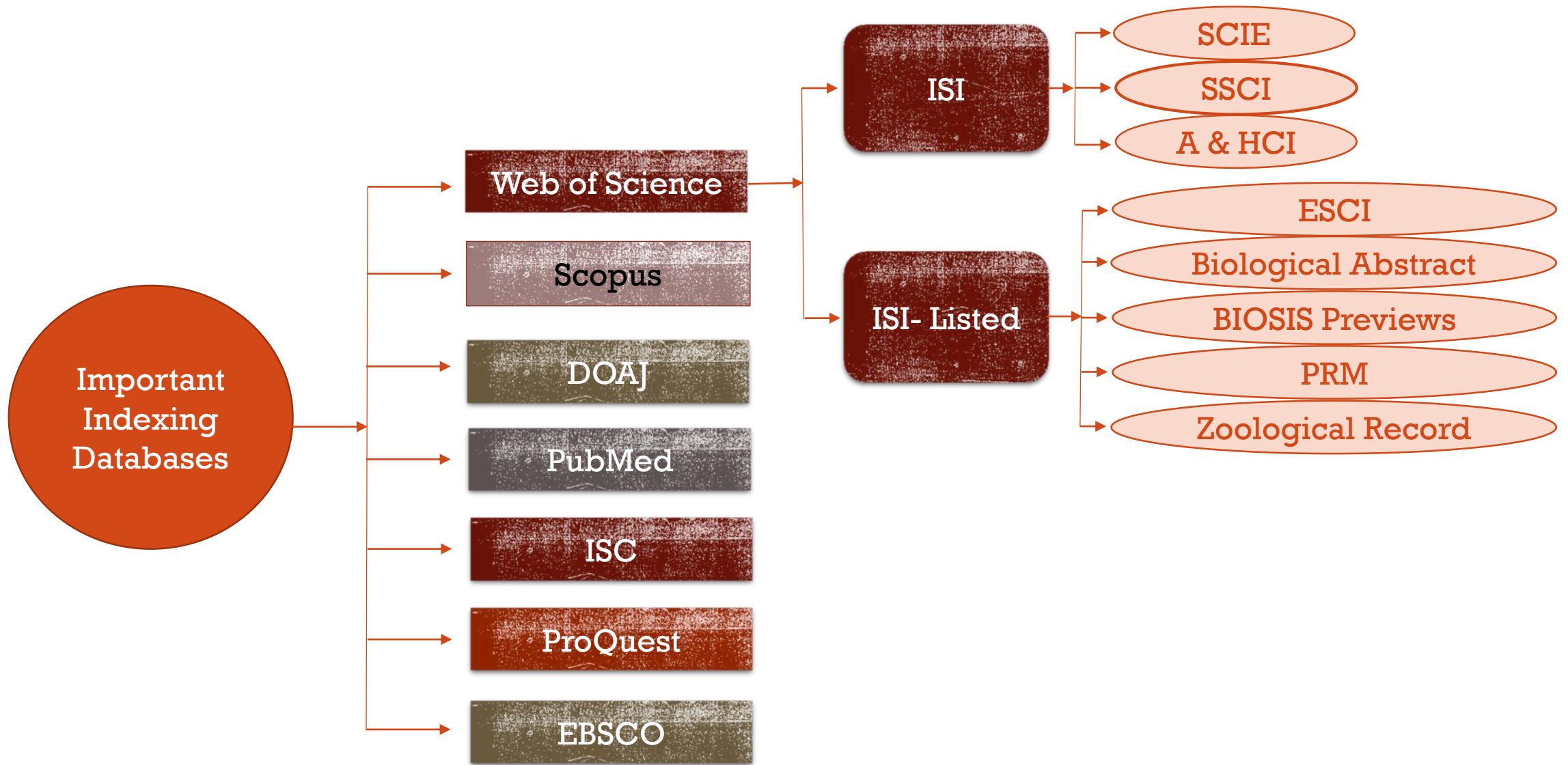

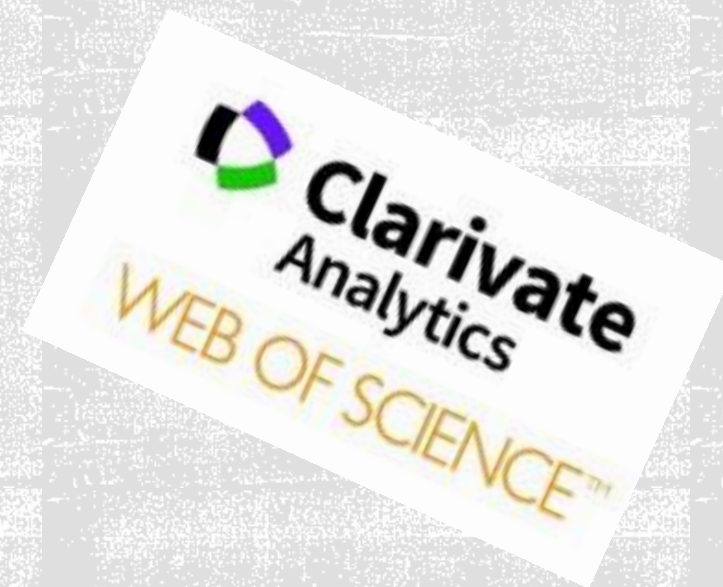
پایگاه‌های نمایه‌سازی ژورنال‌ها

معاونت پژوهشی دانشکده فنی و مهندسی

▪ پایگاه Web of Science (یا Web of Knowledge) سرویس آنلاین نمایه‌سازی علمی مبتنی بر اشتراک است که توسط موسسه اطلاعات علمی (ISI) ایجاد شده است. این موسسه که محور اصلی فعالیت آن را علم‌سنجی و انتشارات علمی تشکیل می‌دهد، در سال ۱۹۶۰ پایه‌گذاری شد. در سال ۱۹۹۲، شرکت Thomson Reuters آن را خریداری کرد. در سال ۲۰۱۶، این شرکت بخش علمی خود را به شرکت Clarivate Analytics واگذار کرد و هم‌اکنون لیست مجلات معتبر ISI با نام جدید خود، یعنی لیست ژورنال‌های Clarivate Analytics منتشر می‌شود.

▪ WoS یکی از بزرگترین و مهمترین پایگاه‌های اطلاعاتی و فهرست ارجاعات آکادمیک آنلاین محسوب می‌شود که مهمترین ژورنال‌ها، ثبت اختراعات و دیگر داده‌های علمی جهان را شامل می‌شود و امکان جستجو اطلاعات براساس شاخص‌های مختلف علم‌سنجی و مولفه‌های مختلف مانند نام کشور، موضوع، تاریخ، نام موسسه و ... در آن وجود دارد.

MASTER JOURNAL LIST

این فهرست شامل تمام ژورنال‌های نمایه شده در WoS است. ژورنال‌های WoS از نظر ضریب تاثیر، به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند:

▪ دارای ضریب تاثیر (ISI or JCR)

▪ بدون ضریب تاثیر (ISI-Listed)

ژورنال‌های ISI یا JCR (Journal Citation Reports) شامل سه پایگاه داده‌ای زیر است:

۱- **Science Citation Index (SCI)**: این پایگاه اصلی‌ترین و قدیمی‌ترین داده اطلاعاتی ISI WoS محسوب می‌شود که از سال ۱۹۶۱ میلادی تکامل یافت و سپس در سال ۱۹۹۰ میلادی به **(Science Citation Index Expanded, SCIE)** تبدیل شد. SCIE موضوعات علوم، پزشکی، کشاورزی، فنی و مهندسی، علوم رفتاری و علوم اجتماعی را پوشش می‌دهد و بیش از ۵۹۰۰ ژورنال فنی و علوم پایه را در برمی‌گیرد.

۲- **Social Science Citation Index (SSCI)**: این پایگاه در سال ۱۹۷۲ میلادی تاسیس گردید و موضوعات علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، ارتباطات، رفاه و خدمات اجتماعی، علوم تربیتی، روانشناسی، مدیریت و علوم سیاسی را پوشش می‌دهد و بیش از ۱۷۰۰ ژورنال معتبر را در بر می‌گیرد.

۳- **Art & Humanities Citation Index (A&HCI)**: پوشش زمانی این پایگاه از سال ۱۹۸۵ میلادی به بعد می‌باشد و حوزه‌های هنرهای زیبا، هنرهای نمایشی، باستان‌شناسی، معماری، ادبیات، فلسفه، دین و تاریخ را پوشش می‌دهد. این پایگاه حدود ۱۳۰۰ ژورنال را در بر می‌گیرد.

MASTER JOURNAL LIST

□ سایر ژورنال‌های نمایه شده در WoS تحت عنوان کلی Platform یا اصطلاحاً ISI-Listed دسته‌بندی می‌شوند و شامل پایگاه‌های داده زیر می‌باشند:

▪ ESCI (Emerging Sources Citation Index)

▪ Biological Abstract

▪ BIOSIS Previews

▪ PRM

▪ Zoological Record

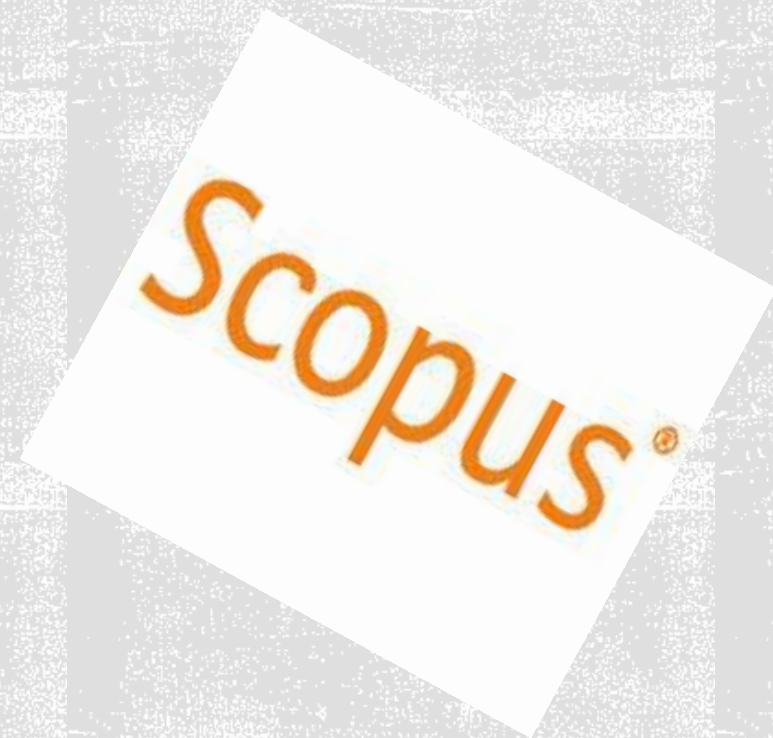
□ ژورنال‌های نمایه شده در این پایگاه‌ها فاقد ضریب تاثیر هستند. از جمله دلایل ایجاد این پایگاه‌ها، فراهم کردن شرایطی به منظور بررسی بیشتر ژورنال‌ها جهت انتقال به یکی از سه پایگاه توضیح داده شده در اسلاید قبل است. پس از طی مرحله ارزیابی، در صورت انتقال به یکی از سه پایگاه مذکور، ضریب تاثیر (IF) برای ژورنال‌ها محاسبه و ارائه می‌گردد. بنابراین نمایه شدن ژورنال در پایگاه‌های فوق صرفاً یک دوره ارزیابی محسوب شده و هیچ معنایی در خصوص پیوستن به JCR ندارد.

□ به عنوان مثال در بروزرسانی سال ۲۰۱۸، از پایگاه ESCI فقط حدود ۲۷۰ ژورنال به نمایه JCR افزوده شد. این درحالی است که بالغ بر ۶۳۰۰ ژورنال در نمایه ESCI وجود دارد. بعبارت دیگر، فقط ۴ درصد مجلات ESCI موفق به طی نمودن مرحله ارزیابی شدند.

□ پایگاه Scopus بزرگترین پایگاه نمایه‌های استنادی جهان است و یکی از محصولات انتشارات Elsevier است. این پایگاه در سال ۲۰۰۴ راه‌اندازی شده و آپدیت آن روزانه است. Scopus یک رقیب جدی و قدرتمند برای پایگاه Web of Science محسوب می‌شود.

□ این پایگاه ابزار خوبی برای پژوهشگران در حوزه‌های مختلف است و اطلاعات مقالات و میزان استنادات آنها را ارائه می‌کند. در این پایگاه علاوه بر جستجوی مقالات معتبر می‌توان فعال‌ترین نویسندگان، سازمان، مرکز تحقیقاتی و مجلات را در هر حوزه موضوعی تعیین و رتبه‌بندی کرد. این پایگاه با پوشش میان رشته‌ای وسیع خود، ژورنال‌های علمی، کتب و مجموعه مقالات کنفرانسی را در زمینه‌های مختلف مانند تکنولوژی، پزشکی، علوم اجتماعی، هنر و علوم انسانی در بر می‌گیرد. همچنین امکان جستجو در ثبت اختراعات را نیز فراهم می‌کند.

□ پایگاه DOAJ یکی از پایگاه‌های بین‌المللی جهت نمایه‌سازی ژورنال‌های رایگان یا اصطلاحاً Open Access می‌باشد که امکان دسترسی و جستجوی مقالات نمایه شده را به صورت رایگان فراهم می‌کند. DOAJ تمامی موضوعات علمی و پژوهشی را پوشش می‌دهد. ژورنال‌های این پایگاه به صورت رایگان و تمام متن و بدون محدودیت، در دسترس عموم می‌باشند.

□ ویژگی بارز این پایگاه این است که در DOAJ مقالات به روز شده نمایش می‌یابند و ژورنال‌هایی که دیگر منتشر نمی‌شوند، از این پایگاه حذف می‌شوند. مزیت این کار، اطلاع از ژورنال‌های فعال و با دسترسی رایگان است. DOAJ در مورد نشریات دسترسی آزاد کمک می‌کند تا افراد ژورنال‌های اصطلاحاً غارتگر را شناسایی کنند، چون ژورنال‌های دسترسی آزاد مشکل‌دار را نمایه نمی‌کند.

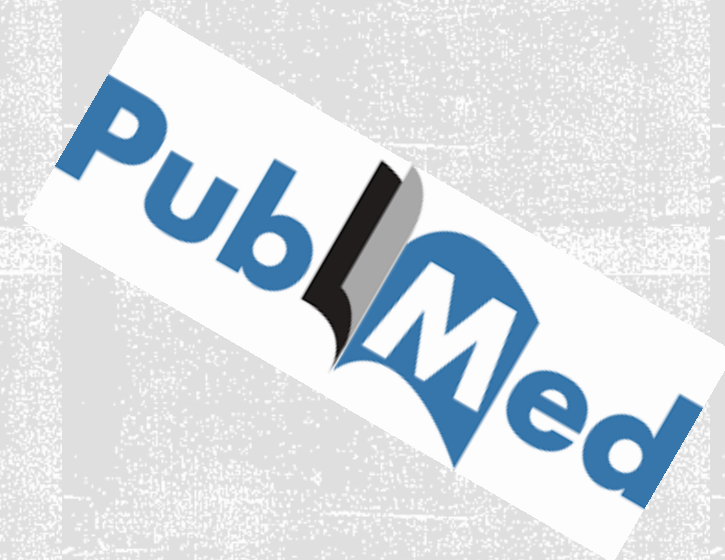
□ پایگاه DOAJ اکنون با بیش از ۴۵۰۰ عنوان ژورنال و هزاران مقاله به عنوان یکی از بزرگترین و شناخته شده‌ترین فهرست ژورنال‌های پژوهشی با دسترسی کاملاً آزاد و رایگان است و بیشتر از ۱۰ درصد ژورنال‌های جهان در این پایگاه موجود است.

□ پایگاه Medline از سال ۱۹۶۰ به عنوان بانک اطلاعاتی ارجاع ژورنال‌ها (Journal Citation Database) توسط کتابخانه ملی آمریکا از مجموع ۲۰ میلیون منبع ایجاد شده است. این تعداد منبع شامل بیش از ۵۶۰۰ ژورنال دانشگاهی است.

□ پایگاه PMC یا PubMed Central در سال ۲۰۰۰ به عنوان یک آرشیو رایگان از متن کامل مقالات ژورنال‌های زیست پزشکی و علوم طبیعی است. PMC در حقیقت بخش دیجیتال کتابخانه ملی آمریکا است.

□ پایگاه Pubmed از سال ۱۹۹۶ بالغ بر ۲۲ میلیون منبع را پوشش می‌دهد که از طرق مختلف جمع‌آوری شده‌اند که Medline بزرگترین زیرمجموعه آن است. در مجموع هر دو پایگاه Medline و PMC در Pubmed مشاهده و جستجو می‌شوند. ژورنال‌های نمایه شده در PMC به دلیل وجود متن کامل مقالات با فرمت استاندارد، ارجاع بیشتری نسبت به مقالات ژورنال‌های نمایه شده در Medline به خود اختصاص می‌دهند. از سوی دیگر، دریافت رایگان متن کامل مقالات یکی از مهمترین دلایل افزایش چشمگیر ضریب تاثیر ژورنال‌هایی است که در PMC نمایه می‌شوند.

□ ISC یا "پایگاه استنادی علوم جهان اسلام" یک پایگاه نمایه‌سازی ژورنال‌ها و کنفرانس‌ها می‌باشد. همانطور که از عنوان این پایگاه برمی‌آید داده‌های موجود در ISC منحصر به ژورنال‌ها و کنفرانس‌های داخلی نیست.

□ در سال‌های اخیر، پیش‌نیاز نمایه شدن ژورنال‌های ایرانی در ISC، اخذ رتبه علمی-پژوهشی توسط ژورنال اعلام شده است؛ هرچند که برخی از ژورنال‌هایی که از گذشته در این پایگاه نمایه شده‌اند، فاقد رتبه علمی-پژوهشی هستند. بنابراین توجه به هر دو مورد نمایه ISC و رتبه علمی-پژوهشی برای ارزیابی اعتبار یک ژورنال داخلی الزامی است. لازم بذکر است که رتبه علمی-پژوهشی یا علمی-ترویجی، رتبه اعلام شده برای ژورنال از طرف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد و جنبه نمایه ندارد.

□ پایگاه ProQuest از سال ۱۹۸۳ به جمع‌آوری، سازماندهی و توزیع اطلاعات چکیده و تمام متن ژورنال‌ها می‌پردازد. این پایگاه، مقالات ژورنال‌های علمی، پایان‌نامه‌ها، سخنرانی‌ها، گزارش‌ها و ... را به صورت چکیده و تمام متن به همراه تصویر ارایه می‌دهد و همچنین شامل چکیده و استنادهای مرتبط نیز هست. حتی تعداد کلمات موجود در چکیده و متن را نیز مشخص می‌کند. موضوعات اصلی این پایگاه شامل علوم پزشکی، علوم عمومی، مهندسی و فناوری، مدیریت، حسابداری، علوم اجتماعی و علوم کاربردی است.

□ پایگاه EBSCO بزرگترین بانک علمی چندمنظوره تمام متن دنیا است که در سال ۱۹۴۴ تاسیس شده و یکی از پیشتازان ارائه دهنده پایگاه‌های جستجوی آنلاین و کتاب الکترونیک است. EBSCO دسترسی به اطلاعات بیش از ۱۰۰۰۰ ژورنال تمام متن به همراه خلاصه و نمایه بیش از ۴۰۰۰۰ ژورنال مختلف علمی را در حوزه‌های علوم اجتماعی، علوم انسانی، آموزش و پرورش، کامپیوتر، مهندسی، تجارت و ... را مهیا ساخته است.

□ از جمله مهمترین vendorهایی که کتابخانه‌ها از آنها برای دسترسی به محتوا استفاده می‌کنند، می‌توان به ProQuest و EBSCO اشاره کرد. بنابراین ژورنال‌هایی که در این پایگاه‌ها نمایه شده‌اند، امکان مشاهده‌پذیری بیشتری دارند.

شاخص‌های کمی متداول برای ارزیابی ژورنال

Quartile

H-index

SJR

IF

MIF

AIF

شاخص‌های کمی

ضریب تاثیر:

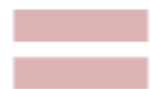
- متداول‌ترین شاخص ارزیابی ژورنال‌ها، ضریب تاثیر است و معمولاً هر پایگاه نمایه‌کننده، ضریب تاثیر مختص خود را دارد. ضریب تاثیر پایگاه WoS با علامت اختصاری IF (Impact Factor) و ضریب تاثیر پایگاه Scopus با علامت اختصاری SJR (SCImago Journal Rank) نشان داده می‌شود. دسترسی به لیست ژورنال‌های JCR و ضریب IF آنها از طریق سایت WoS رایگان نیست ولی شاخص SJR بر خلاف IF، به صورت رایگان در اختیار عموم قرار دارد.
- ضریب تاثیر آسان‌ترین روش برای قضاوت درباره اعتبار علمی ژورنال‌هاست. البته، مقایسه ژورنال‌ها در حوزه‌های متفاوت با این ضریب منطقی نیست.

ضرب تائير

IMPACT FACTOR

Total number of
times its articles
were cited
during the two
previous years

A journal's
Impact Factor
for a
particular
year

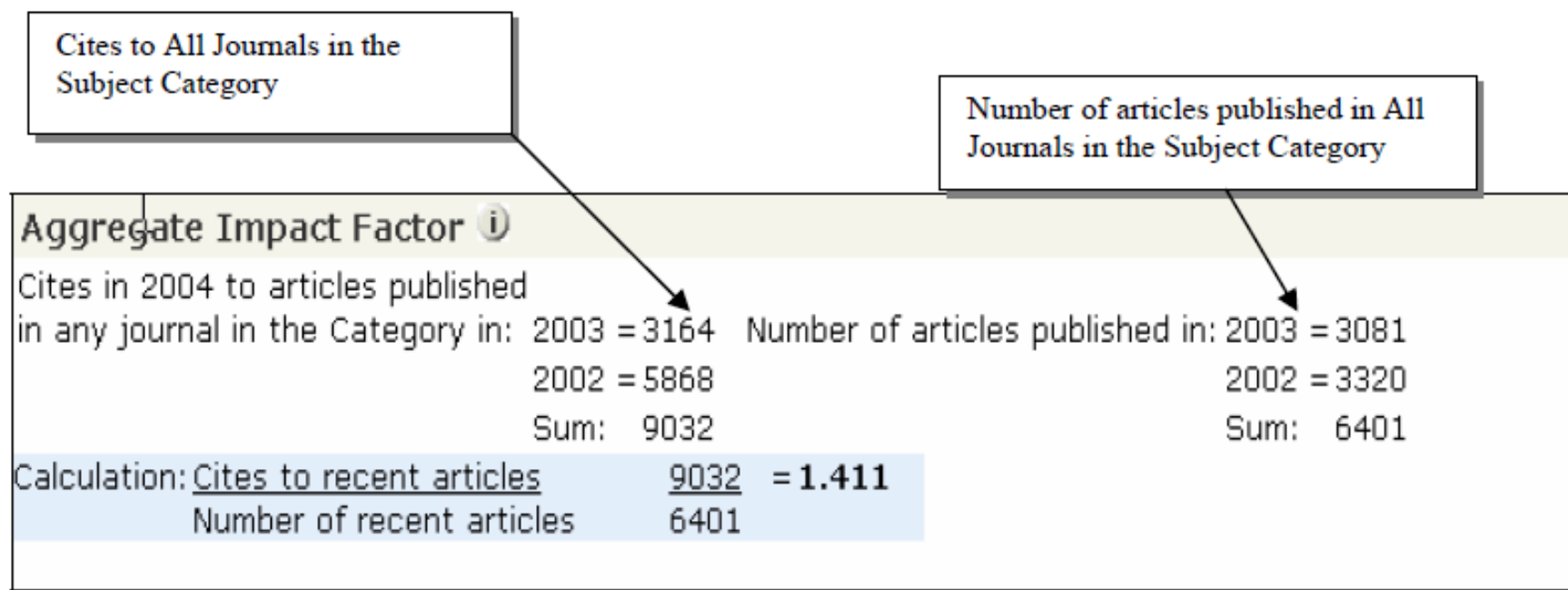
Total number of
citable articles
in the journal
during those
two years

WoS علاوه بر ارائه IF برای هر ژورنال، مقادیر MIF و AIF را برای ژورنال‌های فهرست شده در یک زمینه نیز تعیین می‌کند:

▪ **ضریب تاثیر میانه (MIF, Median Impact Factor):** این عدد بیانگر میانه ضرایب تاثیر ژورنال‌های فهرست شده در یک زمینه خاص می‌باشد. به عبارت دیگر، ضریب تاثیر نیمی از ژورنال‌های یک رشته، بالاتر از MIF و ضریب تاثیر نیمی دیگر، پایینتر از MIF هست.

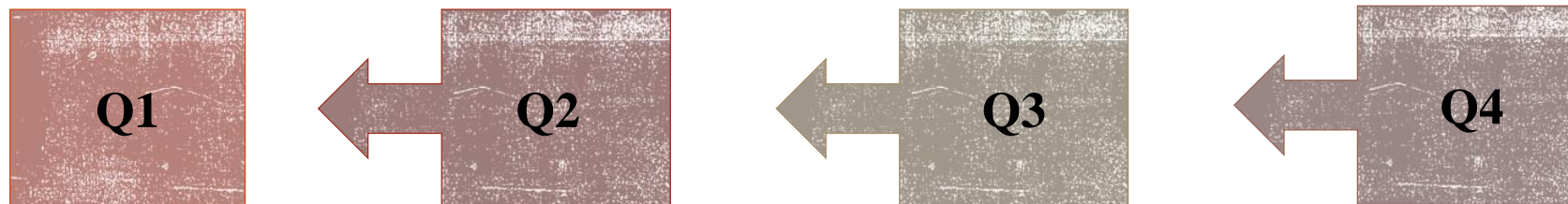
▪ **ضریب تاثیر توده (AIF, Aggregate Impact Factor):** این عدد نشان‌دهنده متوسط ارجاعات انجام شده به همه مقالات فهرست شده در یک زمینه خاص است. محاسبات زیر گویای این مفهوم است:

شاخص‌های کمی

چارک (Quartile):

- چارک (Quartile) یا به اختصار Q شاخصی است جهت تقسیم‌بندی جامعه آماری به چهار بخش. در اغلب پایگاه‌ها، ژورنال‌های دارای ضریب تاثیر فهرست شده در یک زمینه خاص را به ترتیب ضریب تاثیر در چهار سطح دسته‌بندی می‌کنند (Q1، Q2، Q3، Q4).
- همانگونه که قبلاً اشاره شد یکی از نقاط ضعف ضریب تاثیر، در نظر نگرفتن رتبه و جایگاه ژورنال در گروه تخصصی (Category) است. شاخص Quartile این نقطه ضعف را برطرف کرده و معرف جایگاه ژورنال در حیطه تخصصی می‌باشد.
- پایگاه‌های JCR ، Scopus و ISC بر اساس ضرائب تاثیر اختصاص داده شده به ژورنالها، دارای تقسیم بندی Quartile مختص به خود هستند.

شاخص‌های کمی

شاخص هرش (H-index):

- شاخص H به این معنی است که تعداد H مقاله از مقالات یک ژورنال دارای تعداد ارجاع مساوی یا بیشتر از H هستند.
- شاخص H که معمولاً به‌مراه ضریب تاثیر برای هر ژورنال گزارش می‌شود، شاخصی برای ارزیابی اعتبار و میزان تاثیرگذاری ژورنال است. هرچه H-index یک ژورنال بالاتر باشد اعتبارش بیشتر بوده و استنادات بالاتری داشته است. ژورنال‌هایی که H-index بالاتری دارند احتمالاً مقالات ارزشمندتری را منتشر کردند یا در پایگاه‌های معتبرتری نمایه شده‌اند و یا در دسترس پژوهشگران بیشتری هستند.
- مهمترین پایگاه‌هایی که H-index را محاسبه می‌کنند Web of Science، Scopus و Google Scholar می‌باشد.

معیارهای کیفی

- علاوه بر شاخص‌های کمی، توجه به معیارهای کیفی نیز در شناسایی اعتبار یک ژورنال حائز اهمیت است، بالاخص ژورنال‌هایی که فاقد شاخص‌های کمی هستند.
- ناشر معتبر، معیار مهمی در ارزیابی اعتبار ژورنال است. ژورنال‌هایی که توسط ناشرین بین‌المللی معتبر نظیر Elsevier، Springer، Taylor & Francis، Emerald و یا انجمن‌های علمی معتبر منتشر می‌شوند، قابل اعتمادتر هستند.
- وجهه و اعتبار علمی یک ژورنال در میان جامعه علمی-تخصصی آن حوزه نیز از موارد دیگری است که حائز اهمیت می‌باشد.

لینک‌های مفید

<http://mjl.clarivate.com/>

<https://www.scimagojr.com/>

<http://isc.gov.ir/fa>

<http://impactfactor.ir/>

<http://journals.msrt.ir/>

